

UMHVERFISSTOFNUN

**Stjórn vatnamála og
vatnasvæðisnefndir**

Kynningarfundur Umhverfisstofnunar

7. feb. 2012 fyrir vatnasvæðisnefnd á vatnasvæði 3 (S og SA land)

Fundarstjóri: Kristján Geirsson, deildarstjóri.

Dagskrá fundar

- **Opnun fundar** (5 mín): Kristján Geirsson, deildarstjóri.
- **Löggjöfin um stjórn vatnamála** (20 mín): Heiðrún Guðmundsdóttir, verkefnisstjóri.
 - Gert ráð fyrir spurningum úr sal.
- **Drög að áfanga- og verkáætlun vegna stjórnar vatnamála** (15 mín): Tryggvi Þórðarson, sérfræðingur. Drögin verða afhent á fundinum.
 - Gert ráð fyrir spurningum úr sal.
- **Kaffihlé: 14:45-15:00.**
- **Vatnasvæði Íslands og vatnasvæðisnefndir** (25 mín): Jóhanna Björk Weissshappel, sérfræðingur.
 - Gert ráð fyrir spurningum úr sal.
- **Umræður um skipulag vinnu vatnasvæðisnefndar** (20 mín).
- **Fundarlok:** kl. 16:00

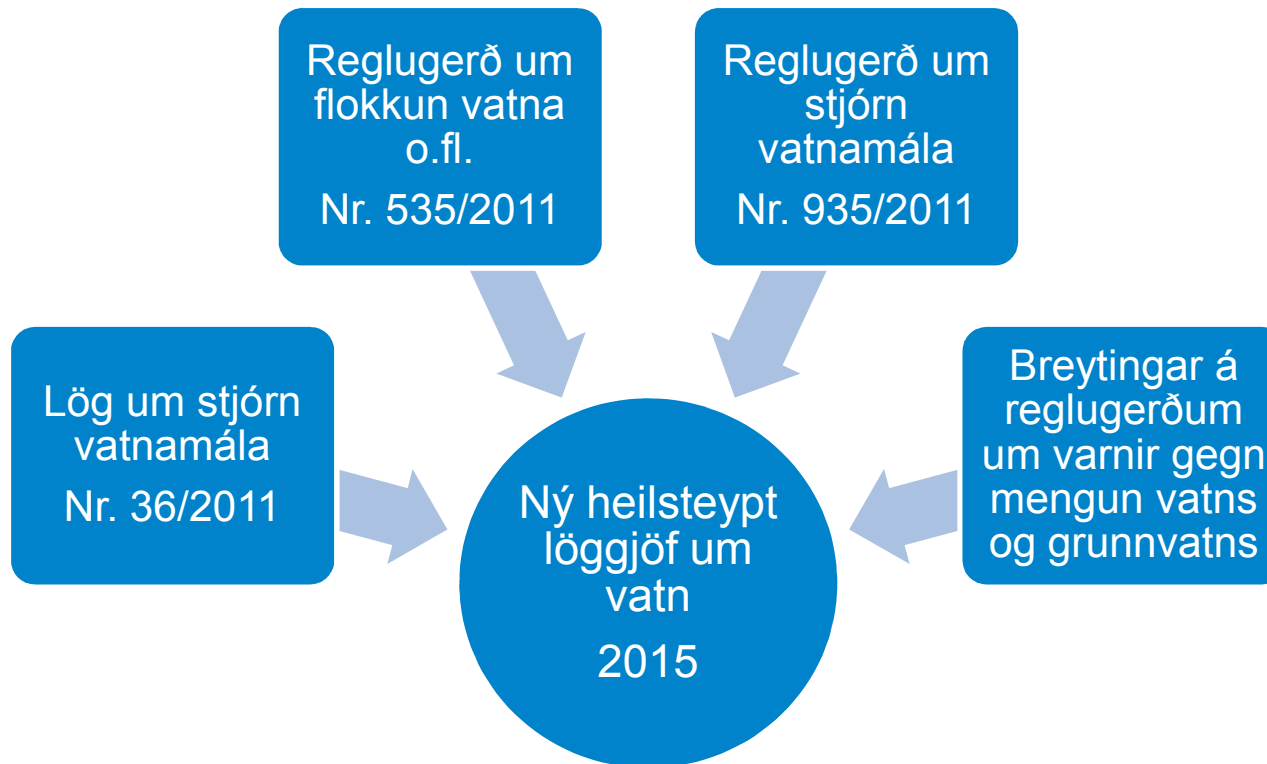
UMHVERFISSTOFNUN

Löggjöfin um stjórn vatnamála

Heiðrún Guðmundsdóttir

Ný löggjöf um stjórn vatnamála árið 2011

Markmið laga um stjórn vatnamála

- Að vernda vatn og vistkerfi þess, hindra frekari rýrnun vatnsgæða og bæta ástand vatnavistkerfa til þess að vatn njóti heildstæðrar verndar.
- Að stuðla að sjálfbærri nýtingu vatns og langtímavernd vatnsauðlindarinnar.
- Markmiðum náð með vatnaáætlun fyrir allt landið.

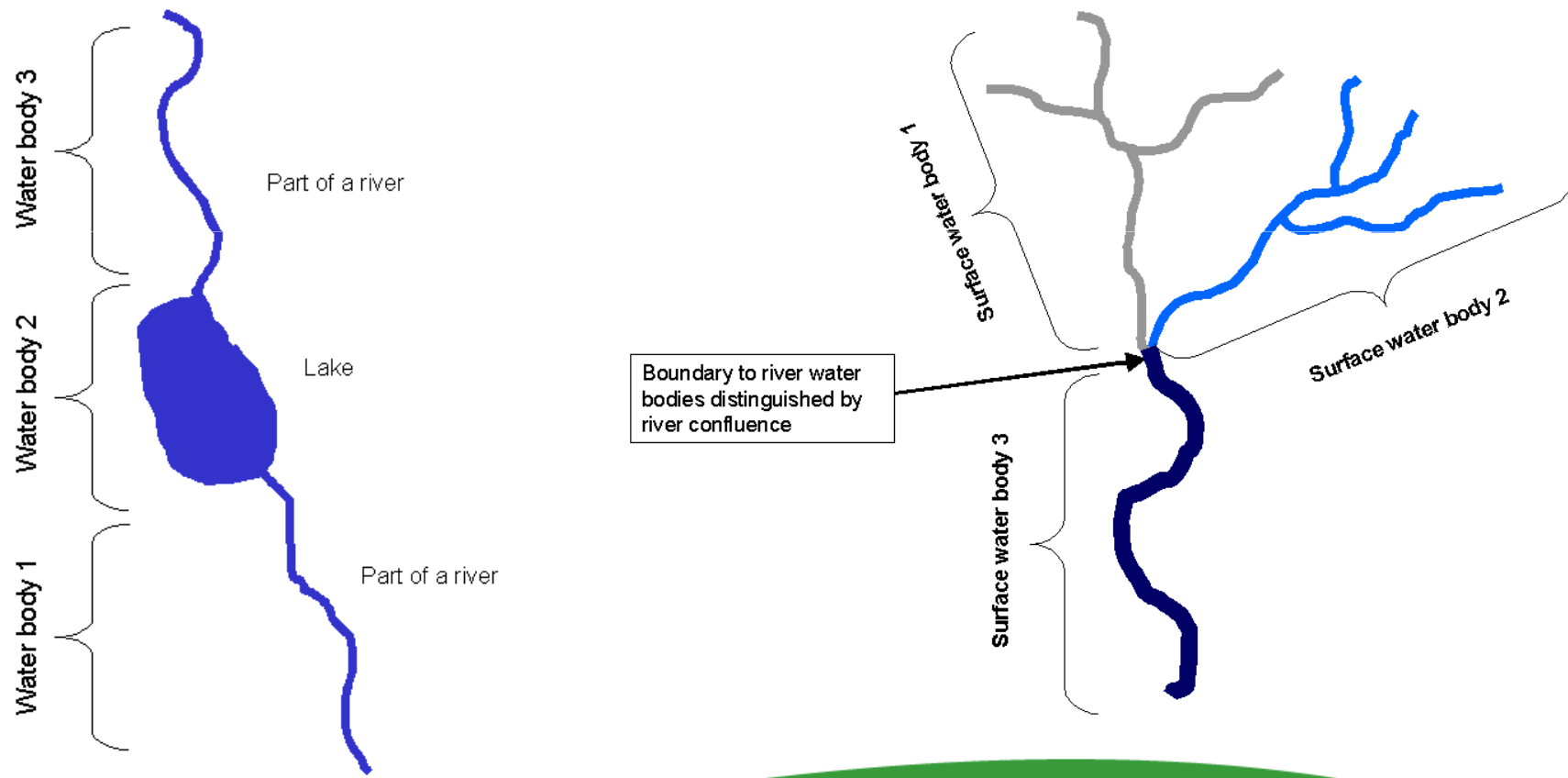
Hvað er vatn skv. skilningi laganna?

- Vatn er allt yfirborðsvatn og grunnvatn
 - ár (straumvötn)
 - stöðuvötn
 - árósar og sjávarlón
 - strandsjór (út að 1 sjómílu út frá grunnlínu landhelginnar)
 - jöklar
 - grunnvatn

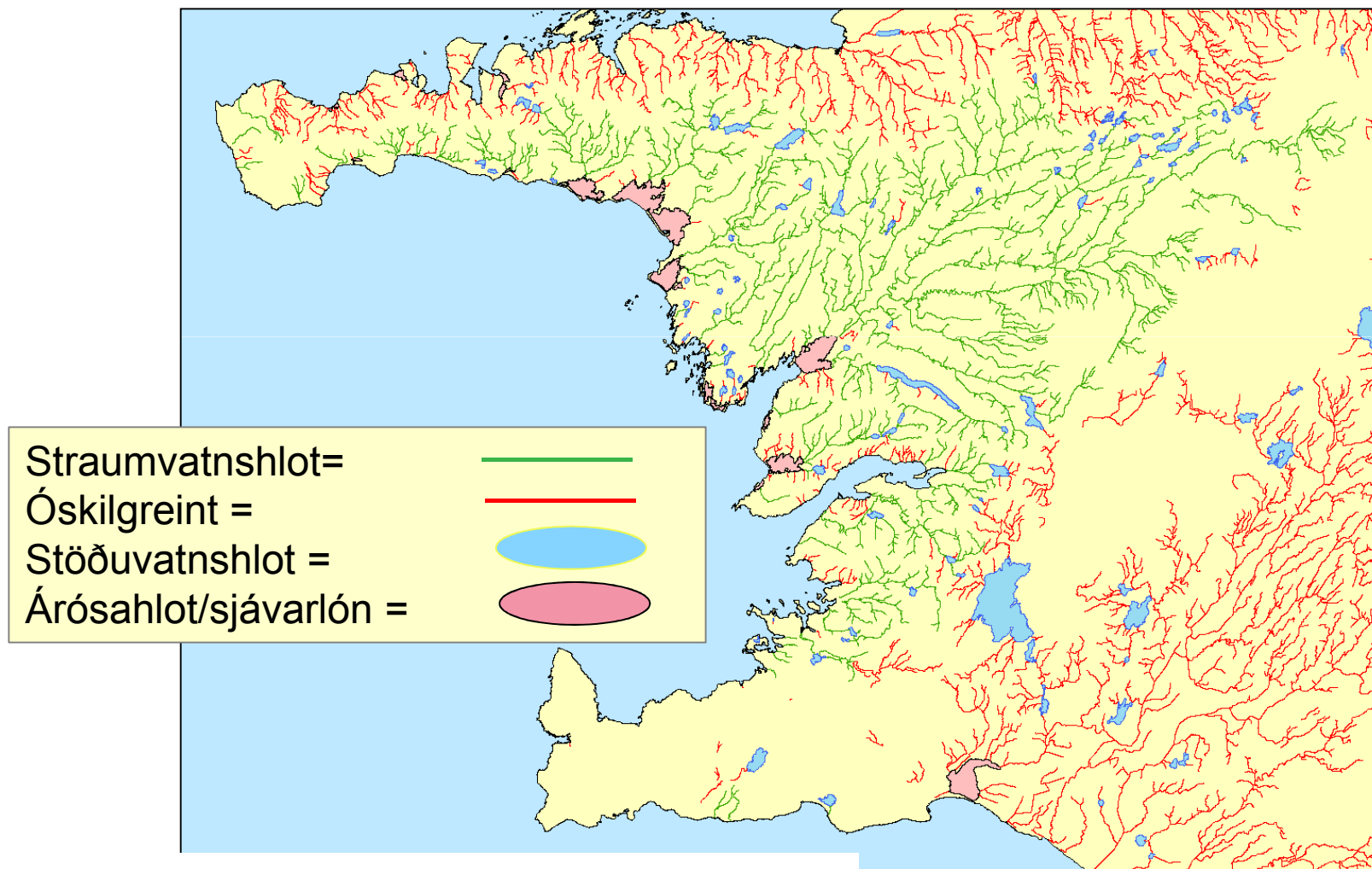

Nýyrði: Vatnshlot

Eining vatns, s.s. allt vatn sem er að finna í einu stöðuvatni, á eða strandsjó.

Skilgreind vatnshlot á Suðvesturland/Vesturland

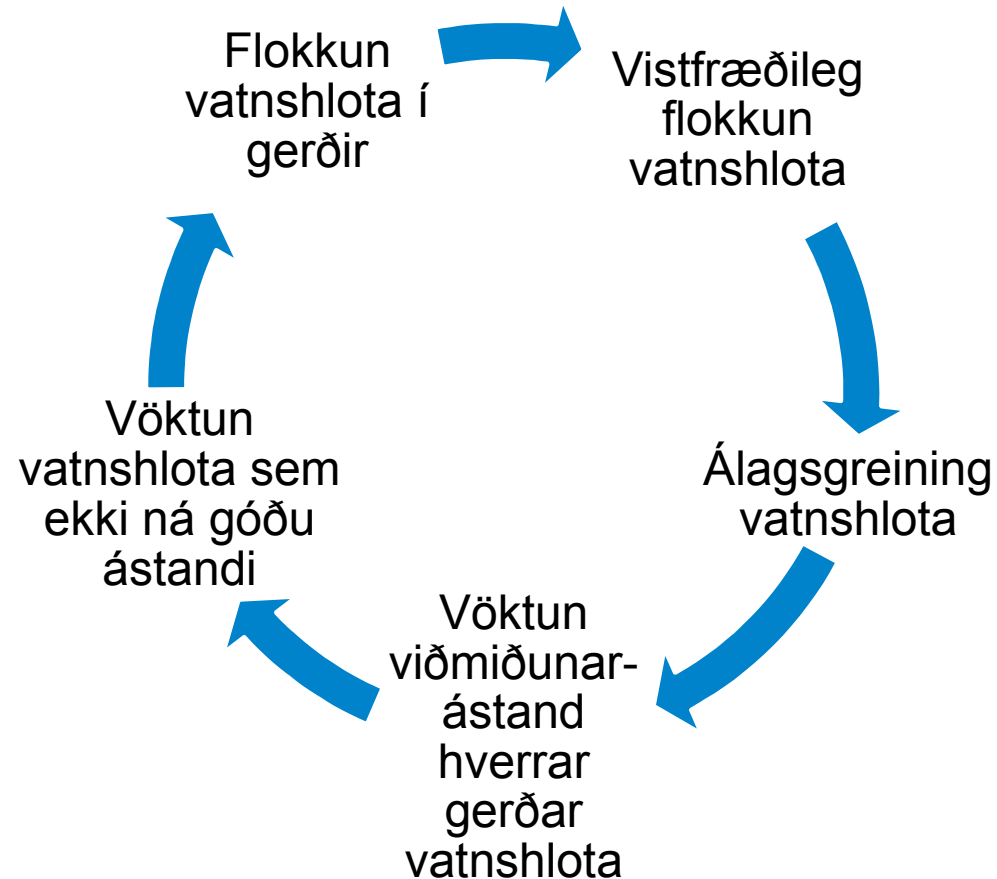

<http://vann-nett.nve.no/statistikk/>

Frá Veðurstofu Íslands, BBB.

Ítrekunarferli við flokkun

Stjórn vatnamála (1)

- Samningar við samstarfsstofnanir
 - Veðurstofa Íslands
 - Flokkun vatnshlota og eiginleikagreining
 - Upplýsingakerfi
 - Veiðimálastofnun
 - Vistfræðileg flokkun vatnshlota
 - Hafrannsóknastofnunin
 - Flokkun strandsjávar
 - Orkustofnun
 - Flokkun grunnvatns

Stjórn vatnamála (2)

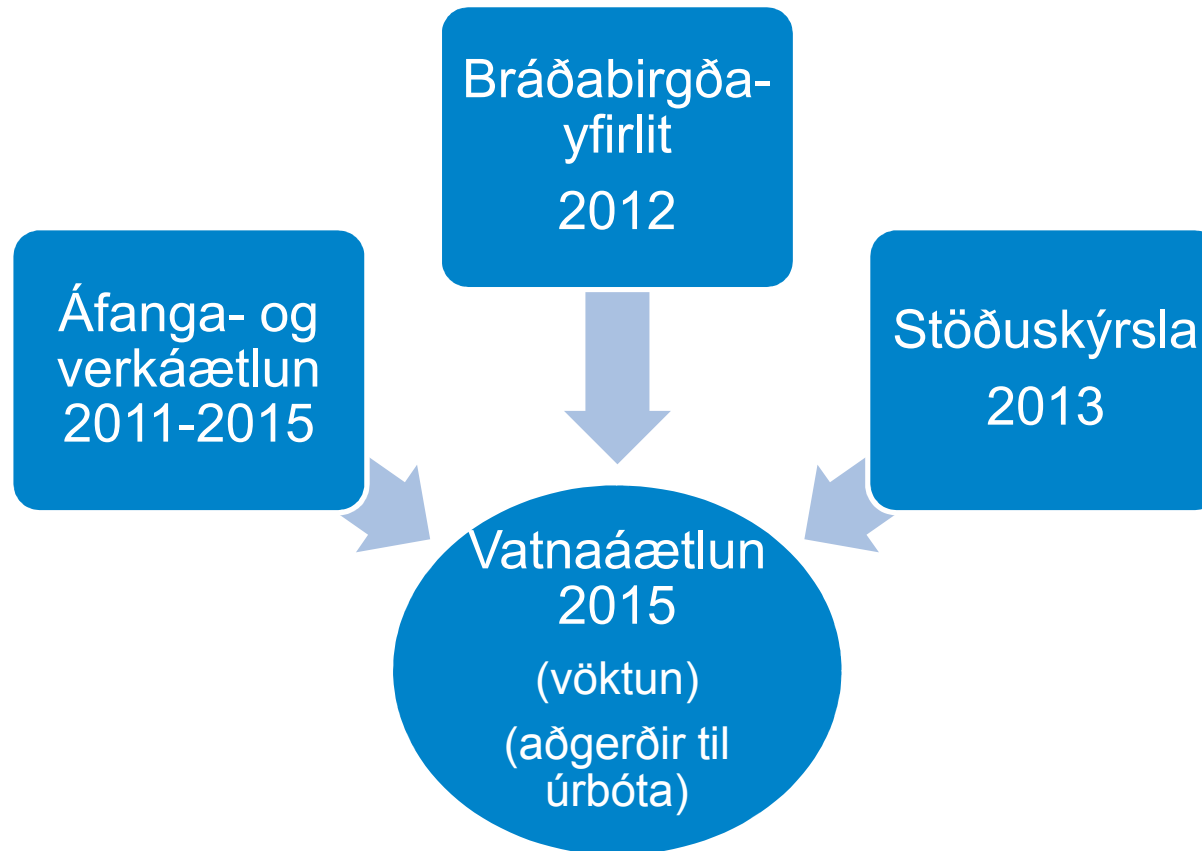
- Vatnaráð
- Vatnasvæðisnefndir (fjórar)
- Ráðgjafanefndir (tvær)
 - Fagstofnana
 - Hagsmunaaðila og almennings
- Umhverfisstofnun er samræmingaraðili og í forsvari fyrir nefndirnar

UMHVERFISSTOFNUN

Áfangar til að ná árangri

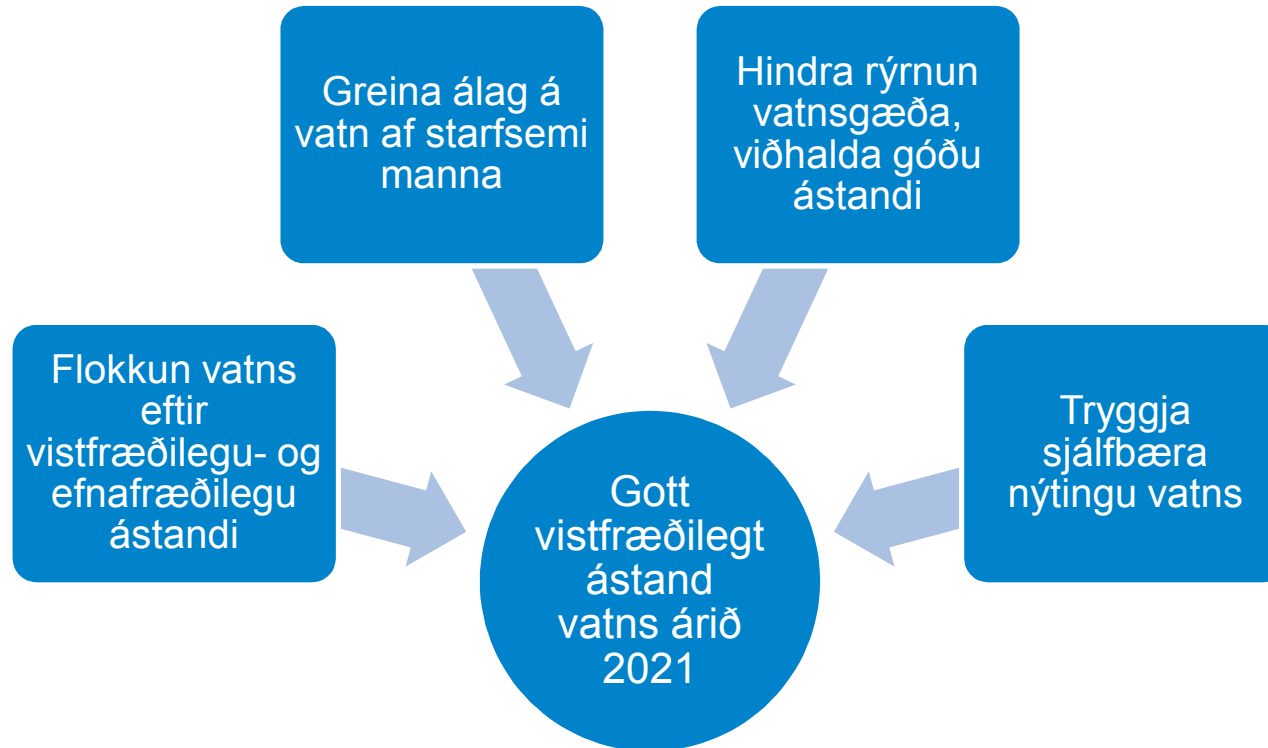
Unnið er samkvæmt flýtiáætlun.

UMHVERFISSTOFNUN

Vatnaáætlun – til hvers?

Aðgerðaráætlun og samræmd vöktunaráætlun

Vöktunaráætlun er hluti af vatnaáætlun

Yfirlitsvöktun

- Yfirlitsvöktun fyrir viðmiðunarástand hverrar gerðar vatnshlota.

Aðgerðavöktun

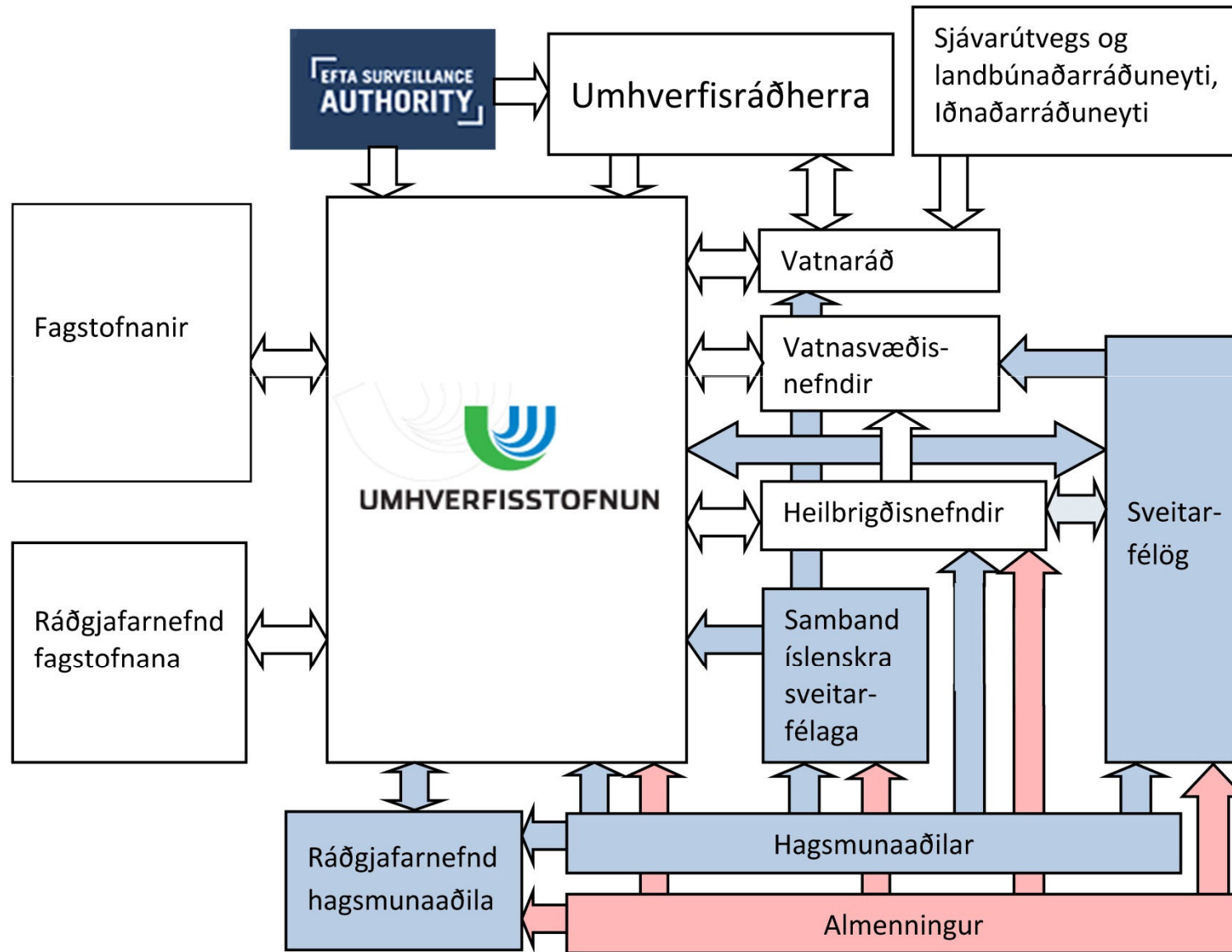
- Þar sem vistfræðilegt- eða efnafræðilegt ástand vatnshlots er ekki viðunandi og úrbóta er þörf.

Rannsóknavöktun

- Eftir mengunarslys.
- Þegar uppruni mengunar er óþekktur.

Núverandi vöktun haldið áfram þar til ný áætlun hefur verið samþykkt.

Stjórnvöld og aðrir þátttakendur

Nytsamar vefslóðir

- www.vannportalen.no
- <http://www.vannportalen.no/enkel.aspx?m=31151>
- <http://vann-nett.nve.no/statistikk/>
- <http://www.sepa.org.uk/water.aspx>

UMHVERFISSTOFNUN

Áfanga- og verkáætlun fyrir gerð vatnaáætlunar 2011-2015

Tryggvi Þórðarson

Drög að áfanga- og verkáætlun

- Mælt er fyrir um áætlunina og opinbera kynningu hennar í lögum nr. 36/2011 um stjórn vatnamála.
- Tímasett áætlun fyrir vinnu að gerð **vatna-áætlunar** fram til 2015 (skv. flýtimeðferð). Tímasetningar verkliða eru á bls. 34.
- **Vatnaáætlunin** er meginstjórnþæki við stjórn vatnamála og lokafurð á innleiðingarferlinum.

Tilgangur með áætluninni

- Gera grein fyrir megindráttum vinnuferlisins við gerð vatnaáætlunar.
- Upplýsa um tímasetningar og opinberar kynningar og samráð í ferlinum.
- Kynna stjórnvöld vatnamála og hlutverk þeirra.

UMHVERFISSTOFNUN

Drög að áfanga- og verkáætlun er nú til opinberrar kynningar

- 3. nóv. 2011 til 2. maí 2012.
- Athugasemdir eða ábendingar skulu sendar til UST á kynningartímanum. Berist skriflega á ust@ust.is eða með almennum pósti.
- Að lokinni kynningu verða drögin endurskoðuð, gefin út og kynnt ásamt greinargerð um athugasemdirnar og notkun þeirra.

UMHVERFISSTOFNUN

Kynning draga að áfanga- og verkáætlunar

- Stuðlar að þátttöku almennings og hagsmunaaðila við mótun vinnuferlisins og tryggir þeim aðkomu.
- Gefur tækifæri að hafa áhrif á hvernig verkefnið er unnið.
- Athugasemdir eða ábendingar skulu sendar til UST á kynningartímanum. Berist skriflega á ust@ust.is eða með almennum pósti.

Almenn aðkoma

- Markhópur áfanga- og verkáætlunar: **Allir sem áhuga hafa á málefningu.**
- Áætlunin leggur línurnar fyrir vinnuna framundan, bæði verklag og tímasetningar.
- Kynningin gerir þetta að sameiginlegri áætlun þeirra sem vinna að innleiðingunni og þeirra sem hafa hagsmuna að gæta.
- **Sami skilningur á því hvað gera á og hvenær.**
- **Minni hætta á ágreiningi síðar.**

Kostir almennrar aðkomu

- Margir koma að gerð áætlunarinnar.
- Sátt og sameiginlegur skilningur.
- Allir draga vagninn í sömu átt.
- Svipaðar væntingar verða til vatnaáætlunarinnar og þýðingar hennar og notkunar.

Efnisatriði áfanga- og verkáætlunar

• Formáli	3
• Nýtt fyrirkomulag í stjórn vatnamála	4
• Tilgangur áfanga- og verkáætlunarinnar	5
• Umhverfismat vatnaáætlunar	6
• Þátttaka almennings	7
• Stjórnvöld og aðrir þátttakendur	9
• Framkvæmd og fjármögnun	16
• Meginatriði vatnsstjórnunarkerfisins	16
• Verkefni og aðferðir á innleiðingartímanum	24
• Tímaáætlun áfanga og verkþátta	32
• Viðauki I. Tengiliðir vegna stjórnar vatnamála	43
• Viðauki II. Stjórnvöld og þátttakendur	48
• Viðauki III. Mikilvæg orð og orðasambönd	52

UMHVERFISSTOFNUN

Opinberar kynningar við stjórn vatnamála

UMHVERFISSTOFNUN

Vatnasvæði Íslands og vatnasvæðisnefndir

Jóhanna Björk Weissappel

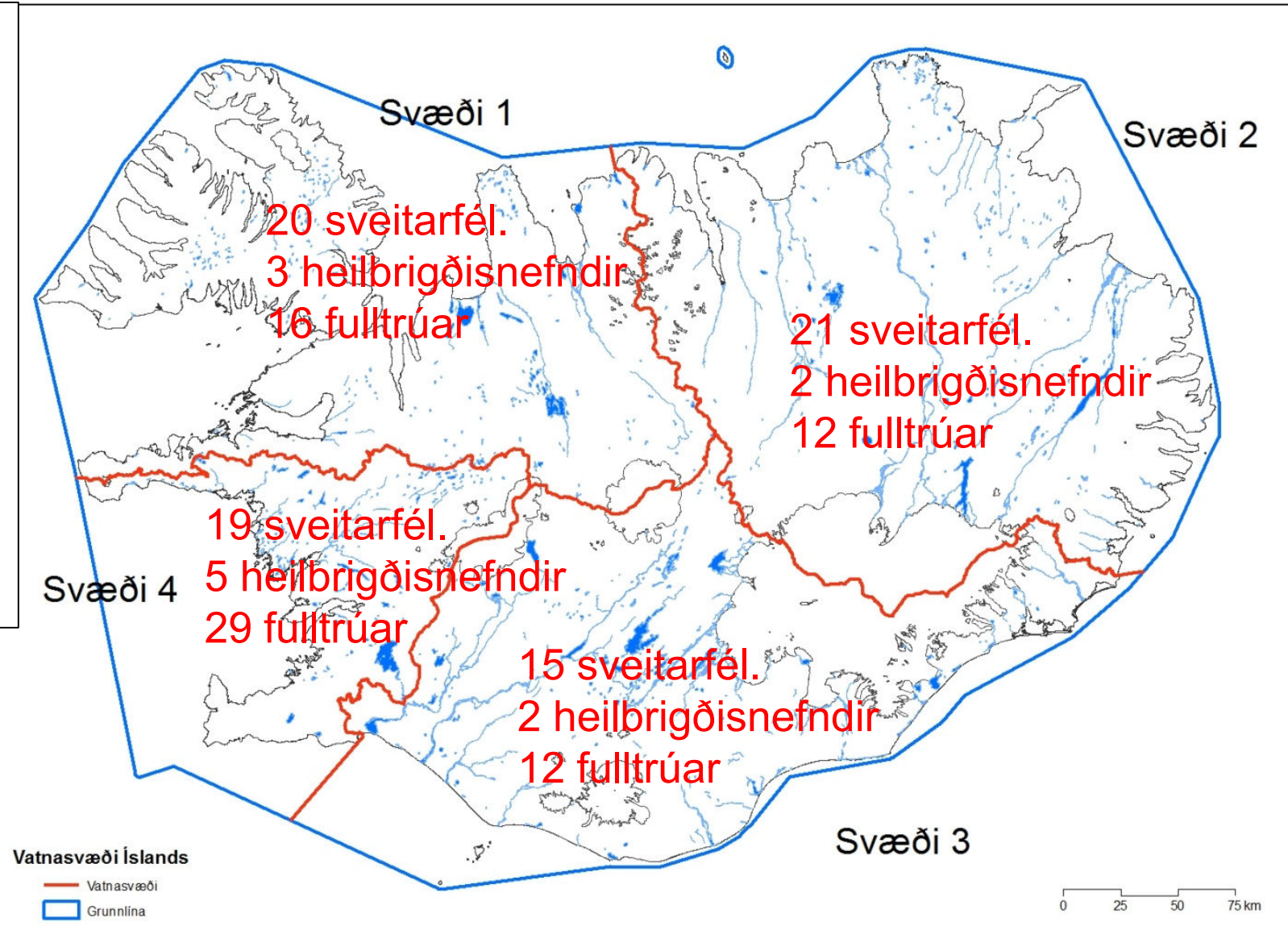
Ísland er eitt vatnaumdæmi og fjögur vatnasvæði

UMHVERFISSTOFNUN

Meginreglan:
Vatnaskil ráða
skiptingu milli
vatnasvæða.

Mörk vatna-
svæðis 3 til
austurs fylgja
vatnaskilum í
Vatnajökli,
austur af
honum og yfir
Lónsheiði.

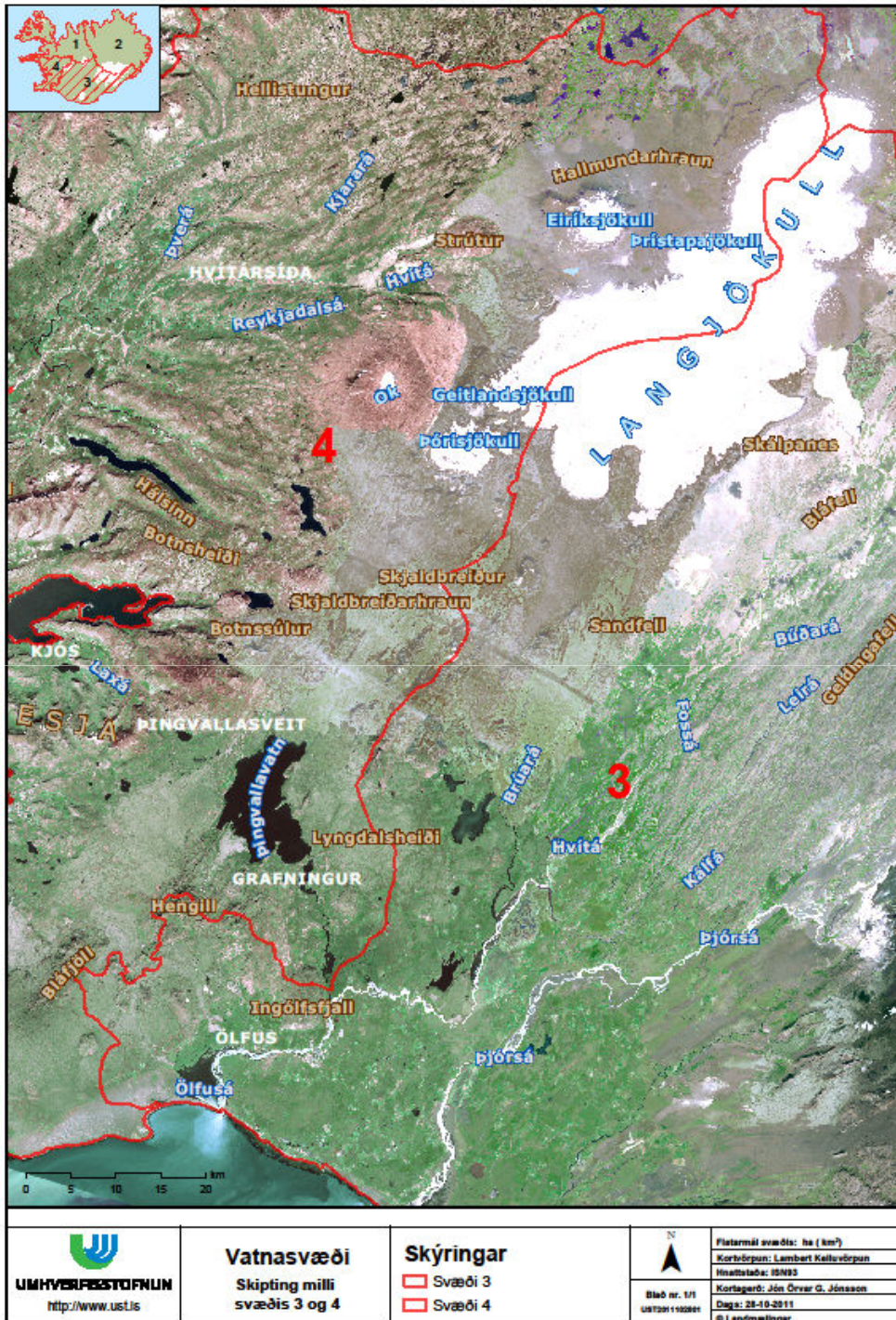

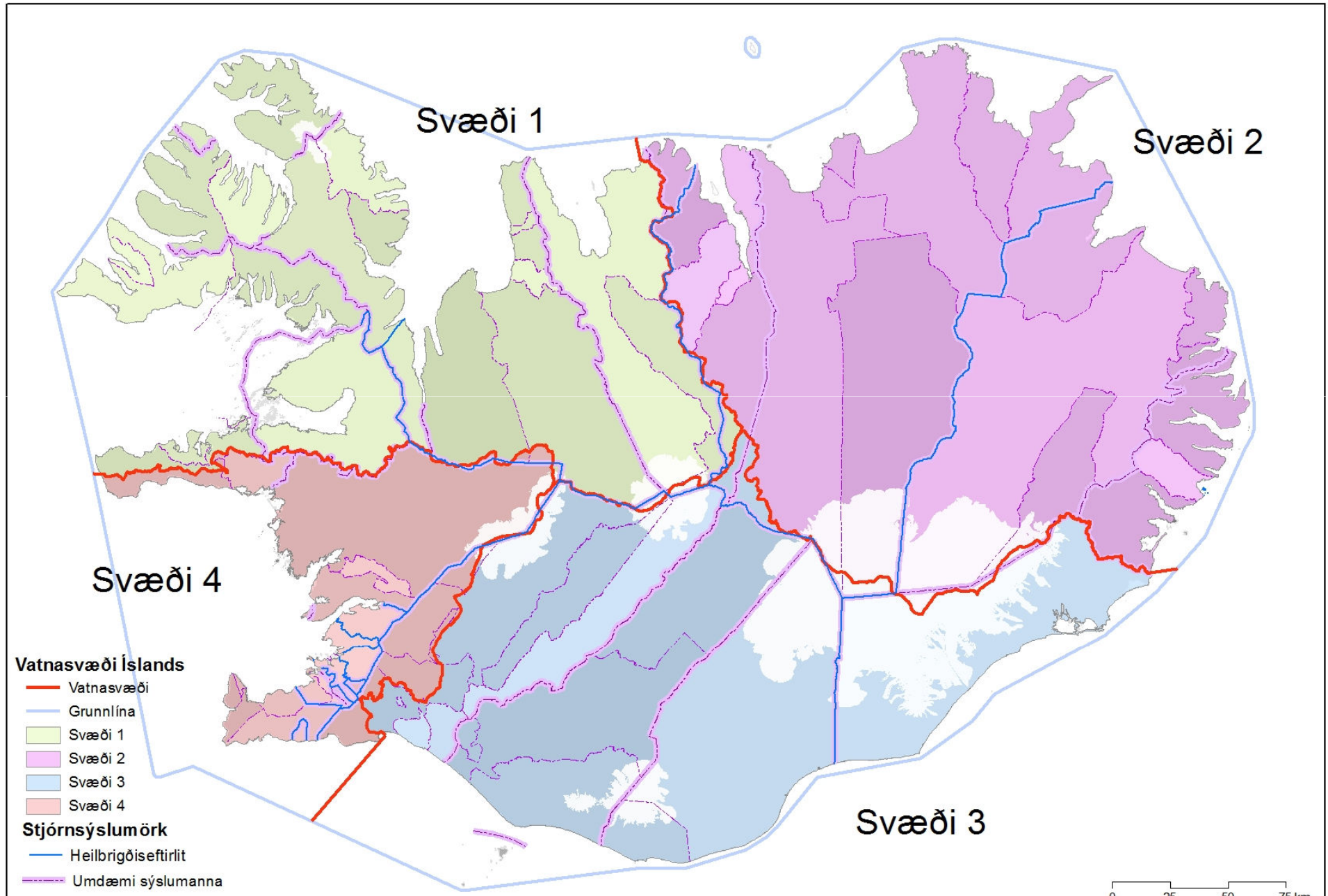
UMHVERFISSTOFNUN

Skipting milli vatnasvæða 3 og 4:

Vatnaskil réðu yfirleitt skiptingunni en suður af Þingvallavatni var áveðið í vinnuhópi VÍ, OS og UST að láta ármót Sogsins og Hvítár ráða skiptingunni.

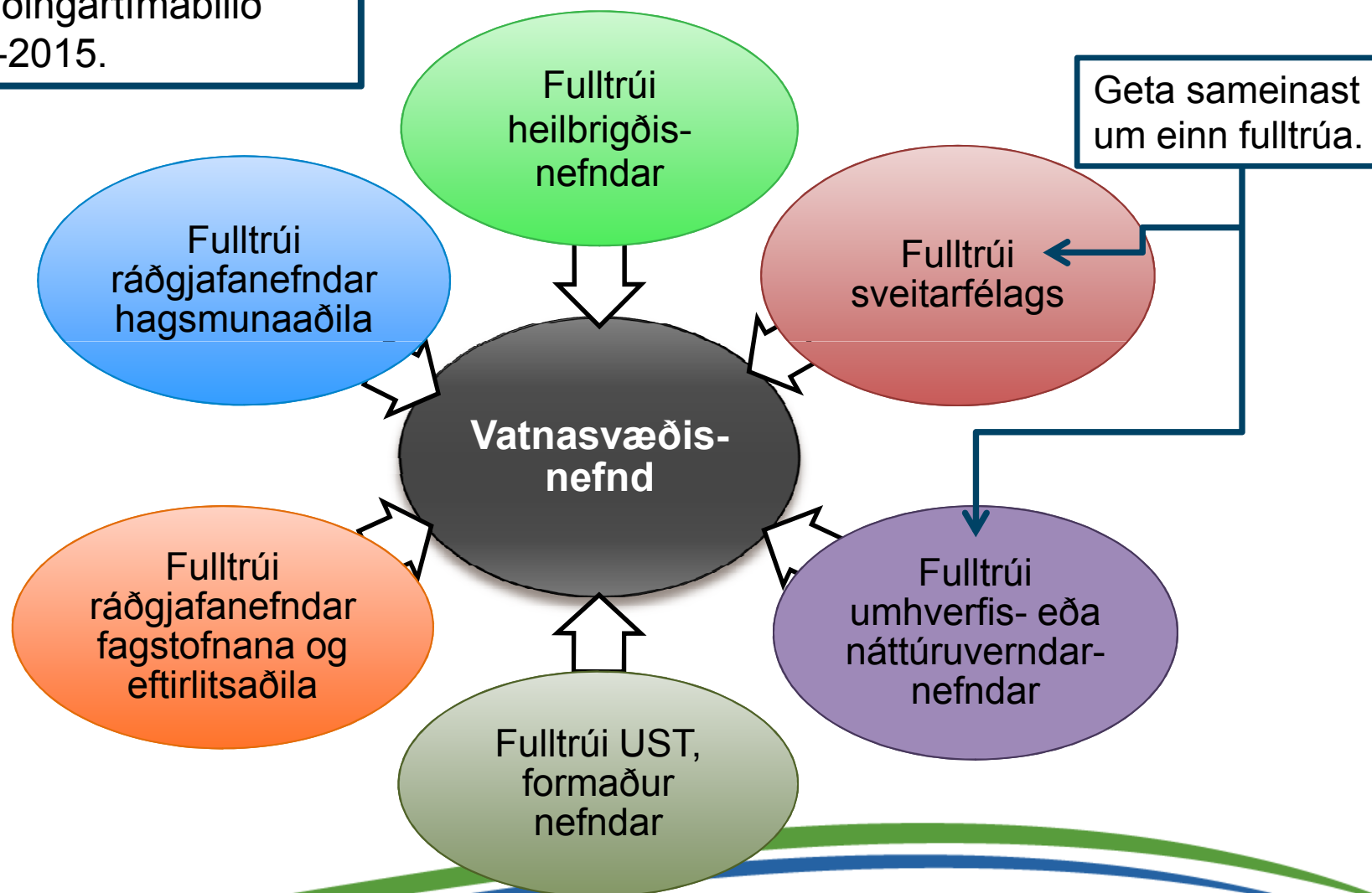

Mörk vatnasvæða, HES og stjórnsýslu

Fulltrúar í vatnsvæðisnefnd

Æskilegt að fulltrúar sitji innleiðingartímabilið 2011-2015.

Hlutverk vatnasvæðis- nefnda fyrsta árið, 2012

- Safna upplýsingum í bráðabirgðayfirlit um helsta álag á vatn og áhrif af starfsemi manna á ástand vatns á vatnsvæðinu:
 - Er grunnur í stöðuskýrslu og vatnaáætlun fyrir allt landið.
 - Viðbót við upplýsingar HES og UST um álag. Heimamenn þekkja svæðið best!
 - Opinber kynning okt. 2012 – apr. 2013. Ábendingar/athugasemdir skulu sendar til UST.

Dæmi um álag á vatn og áhrif

Mengun

- Bein losun/mengun: T.d. fráveitur og skólp frá iðnaði, fyrirtækjum, þéttbýli.
- Dreifð losun/mengun: T.d. umferð, áburðanotkun, rotþær.

Annað álag

- Breyting á rennsli og farvegum áa, breyting á strandlengjum: T.d. stíflur, rennslisstýring, virkjanir, flóðavarnir.
- Vatnstaka.

Möguleg áhrif

- Er óhætt að nýta sjávarfang við allar strendur?
- Er fólki óhætt að synda í sjó við allar strendur?
- Hefur orðið vart við þörungablóma í vötnum?
- Hefur fisk í ám/vötnum fækkað?
- Hefur orðið breyting á magnstöðu grunnvatns?

Efni stöðuskýrslu skv. 23. gr. laga 36/2011

Upplýsingakerfi í undirbúningi

Upplýsingar um álag
á vatn
(álagsgreining)

Upplýsingar um
vatnshlot og gerðir
vatnshlota

Öllum tiltækum upplýsingum
um vatn safnað saman
Hægt verður að tengja
gagnagrunna saman í einn

Upplýsingar um
flokkun á ástandi
yfirborðsvatnshlota

Upplýsingar um
flokkun á ástandi
grunnvatns og
magnstöðu þess

Eldri flokkun vatns í
fullu gildi, vistfræðileg
flokkun mun ýtarlegri
en eldri flokkun.

Efni fyrstu vatnaáætlunar

UMHVERFISSTOFNUN

2016-2021

skv. 19. gr. laga 36/2011

Hugmyndir um vinnuaðferðir í vatnasvæðisnefndum?

- Unnið með kort og lista yfir þekkt álag á vatnasvæðinu.
- Unnið með gátlista fyrir viðbótar upplýsingar um álag á vatn:
 - Heimavinna mikilvæg á milli funda (gátlistar).
 - Eru einhver umhverfisvandamál á vatnasvæðinu?
 - Álagsvaldar?

Fyrstu drög að gátlista

1. Yfirlit yfir þekkt álag á ár, læki, stöðuvötn, árósa, sjávarlón, strandsjó (fjörur/strandsvæði)

Gerð álags	Staðir/svæði (t.d. staðarnafn, nafn áa, stöðuvatna, strandsvæðis, kennileiti).	Álagsvaldar?
Vegna frárennslis, skólps og rotþróa á þéttbýlissvæðum og í frístundabyggðum		
Sýnileg áhrif; fitubrák, froða, skán, rusl o.fl.:		
Lífræn mengun (magn saurkóligerla yfir mörkum):		
Ofauðgun vegna næringarefna (þörungavöxtur):		
Vegna frárennslis og skólps frá iðnaði/fyrirtækjum		
Sýnileg áhrif; fitubrák, froða, skán, úrgangur, rusl o.fl.:		
Flæðigryfjur, frágangur gryfju, sýnileg áhrif, rusl o.fl.		
Lífræn mengun (magn saurkóligerla yfir mörkum):		
Ofauðgun vegna næringarefna (aukinn þörungavöxtur):		
Sýnileg neikvæð áhrif á lífríki. Myndi settjörn neðan við fyrirtækið minnka álagið?:		
Vegna umferðar skipa/báta, hafnarstarfsemi og slippasvæða (skipasmíðastöðva)		
Sýnileg áhrif; olíubrák, fitubrák, froða, úrgangur, rusl, lélegt ástand lífríkis o.fl. (mengunarvandamál við hafnir?).		
Vegna frárennslis/skólps og rotþróa frá dreifbýli		
Sýnileg áhrif; fitubrák, froða, skán, rusl o.fl.:		
Lífræn mengun, magn saurkóligerla yfir mörkum:		
Ofauðgun vegna næringarefna (aukinn þörungavöxtur):		
Vegna landbúnaðar/ræktunar túna, landgræðslu, skógræktar		
Ofauðgun vegna lífræns/ólífræns áburðar (aukinn þörungavöxtur):		

Gátlisti, fyrstu drög, frh.

Gerð álags	Staðir/svæði (t.d. staðarnafn, nafn áa, stöðuvatna, strandsvæðis, kennileiti).	Álagsvaldar?
Vegna umferðar		
Sýnileg neikvæð áhrif á lífríki (þang, annan gróður eða dýralíf). Myndi settjörn við umferðagötuna minnka álagið?:		
Vegna urðunar úrgangs (urðunarstaðar)		
Sýnileg neikvæð áhrif á lífríki (þang, annan gróður eða dýralíf). Myndi settjörn neðan urðunarstaðar minnka álagið?:		
Vegna efnistöku		
Sýnileg neikvæð áhrif á lífríki, t.d. hrygningarstaðir fiska farið forgörðum?		
Hefur orðið breyting á farvegi áa?		
Vegna vatnasafsvirkjana eða flóðavarna		
Hefur orðið breyting á rennsli og farvegi áa, t.d. vegna stíflugerðar, flóðgarða eða stýringar á rennsli, eða breyting á strandlengju vegna athafna manna?		
Hefur fisk í ám/vötnum fækkað?		
Vatnstaka		
Hefur orðið breyting á magnstöðu grunnvatns vegna vatnstöku eða jarðvarmavirkjunar?		

Hugmyndir að einföldun á vinnu í vatnsvæðisnefndum

- Hugmynd frá nokkrum sveitarfélögum: Skipta vatnsvæðum í minni svæði? Vinnufundir heima í héraði. Vatnsvæði 3:
 - Suðausturland (Mýrdalshreppur, Skaftárhreppur. Sveitarfélagið Hornafjörður)
 - Suðurland (vestan Mýrdalshrepps)
- Vinnuhópar um ákveðin álagssvæði (ár við þéttbýli)?
- Skv. 6. gr. reglug. 935/2011 er heimild að stofna stýrihóp innan vatnsvæðisnefnda til að samræma framkvæmd vinnunar.

Fjöldi funda í vatnasvæðisnefnum

- Tveir vinnufundir árið 2012:
 - Tímasetning: Apríl og sept.
 - Hugmynd um staðsetningu: Hornafjörður og Selfoss (m.v. skiptingu í tvö minni svæði).
- Að lágmarki einn vinnufundur á ári eftir það.

UMHVERFISSTOFNUN

Hlutverk vatnasvæðis- nefnda árið 2013

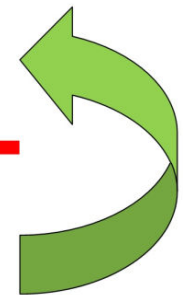
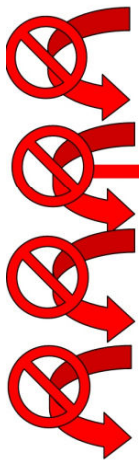
- Setja tillögu að umhverfismarkmiðum um að ná góðu ástandi/viðhalda núv. ástandi vatns:
 - Hægt að skipta vatnasvæði niður, setja jafvel markmið fyrir einstök vatnshlot (ár, firði).
 - Umhverfismarkmiðum skal náð fyrir árslok 2021.
 - Eru einhver vatnshlot sem hætt er við að ná ekki markmiðum (sækja um frest)?

Umhverfismarkmið

Gæðaflokkun: Vistfræðilegt og efnafræðilegt ástand, magnstaða

Flokkar ástands			Umhverfis- markmið
Vistfræðilegt ástand¹⁾	Efnafræðilegt ástand²⁾	Magnstaða³⁾	
Yfirborðs- vatnshlot	Yfirborðs- og grunnvatnshlot	Grunnvatnshlot	
Mjög gott	Gott	Góð	Náð
Gott			
Ekki viðunandi	Nær ekki góðu efnafræðilegu ástandi	Slök	Ekki náð
Slakt			
Lélegt			

UMHVERFISSTOFNUN

Setja má vægari umhverfismarkmið

- Skv. 16. gr. laga um stjórn vatnamála:
“Ákveða má vægari umhverfismarkmið ef vatnshlot er undir slíku álagi að ógerlegt eða óhóflega dýrt er að uppfylla kröfur um umhverfismarkmið”.
 - Dæmi: Virkjaðar ár
 - Skilyrði: Ástand versni ekki, falli ekki um flokk.

UMHVERFISSTOFNUN

Hlutverk vatnasvæðisnefnda 2014-2015

- Útbúa aðgerðaráætlun til að ná umhverfismarkmiðum, forgangsröðun aðgerða:
 - T.d. bæta frárennslis- og skólpál.
 - Aðgerðir hefjist eftir 2018 skv. flýtimeðferð.

Umræður um skipulag vinnu vatnasvæðisnefnda

- Skipta vatnasvæðum upp í minni svæði?
- Vinnufundir, gátlistar og heimavinna?
- Vinnuhópar um ákveðin álagssvæði?
- Stýrihópur innan vatnasvæðisnefndar?

Lokaorð

- Mikilvægt að fá ykkur með í vinnu við kortlagningu álags á vatn, gerð aðgerðar-áætlunar og vatnaáætlunar.
- Þið þekkið svæðið best!
- Gagnagrunnar um vatn
 - verða aðgengilegir sveitarfélögum og heilbrigðisnefndum sveitarfélaga.
 - Geta nýst sem verkfæri í vinnu sveitarfélaga í atvinnumálum, framtíðarnýtingu, ferðaþjónustu o.fl.

